

Cronologie a mișcării sindicale din România de la începuturile ei până în 1933

2013

Primele asociații muncitorești din România au fost societăți de ajutor reciproc. Prima asociație de acest gen este înființată în 1846 la Brașov, de lucrătorii tipografi. În 1857 este înființată „Asociația de ajutor reciproc a minerilor” iar în 1872 se pun bazele „Asociației tuturor lucrătorilor din România”, care își propune să unească prin solidaritate pe toți muncitorii din România. În 1879 tipografi înființează „Societatea Generală a lucrătorilor tipografi din România: Deșteptarea”, constituită exclusiv din muncitori, care în 1881 va pune în discuție introducerea unui contract de muncă care să fie impus tuturor patronilor din ramura respectivă. În statutele acestor organizații profesionale era prevăzut „sa se stabilească frăție și solidaritate între lucrători, să se lupte pentru îmbunătățirea stării morale și materiale a acestora”. Următorii ani sunt marcați de greve și proteste ale muncitorilor: în luna iulie 1884, are loc greva a 1.200 de căruțași din portul Brăila; în lunile iulie și decembrie 1887 se desfășoară greva muncitorilor CFR-iști din București, iar în anul 1888, în februarie are loc greva a 300 de CFR-iști din Galați. Tot în 1888, în luna iulie, are loc greva tipografilor. În 1890 se sărbătorește ziua de 1 mai pentru prima oară în România. De 1 mai, muncitorii manifestau pentru: vot universal; dezvoltarea solidarității internaționale a muncitorilor; repaus duminical; micșorarea impozitelor; încetarea bătăii în armată; salariu minim; legiferarea protecției muncii; introducerea impozitului progresiv.

În această perioadă se dezvoltă presa muncitorească, socialistă și anarhistă: „Tipograful român” (1865); „Lucrătorul român” (1872) „Uvrrierul” (1872); „Viitorul” (aproximativ pe la 1880); „Școala nouă” (aproximativ pe la 1880); „Revolta” (aproximativ pe la 1880); „Gazeta roșie” (aproximativ pe la 1880); „Revista roșie” (aproximativ pe la 1880); „Răzvrătirea” (aproximativ pe la 1880); „Analele Tipografice” (1869); „Lampa” (1886) – ziar anarhist.

În ultimul deceniu al secolului al XIX-lea, în România se dezvoltă o amplă mișcare sindicală care cuprinde lucrătorii industriali și tot atunci sunt puse bazele organizării sindicale a lucrătorilor CFR, din minerit, ale mecanicilor, metalurgiștilor, lăcătușilor, etc. Între 1846 – 1892 sunt înființate 207 organizații profesionale, iar între 1893 – 1898 sunt înființate 233. Domină un sindicalism de breaslă, existând pericolul ca muncitorii să înceapă să concureze între ei în detrimentul mișcării și asta să fie în avantajul patronilor. În 1896 pentru a preîntâmpina acest lucru va fi înființată „Uniunea Sindicatelor Breslelor” pentru a centraliza organizațiile sindicale muncitorești. I.C. Frimu este ales președinte al „Uniunii Sindicatelor Breslelor” în 1898. Din această uniune fac parte sindicate muncitorești din București, Galați, Craiova, etc. Linia uniunii este inspirată după principiile formulate în programul social-democraților. Pe de o parte, „Uniunea Sindicatelor Breslelor” a reușit să dea un program comun de luptă, pe de altă parte, centralizarea a făcut din sindicate organizații mai puțin democratice. Scriitorul Panait Istrati (care a fost secretar al Sindicatului muncitorilor din portul Brăilei) era adeseori deranjat de intervențiile celor „de la centru”.

Ziarul „Lumea Nouă” arată printr-un articol din iulie 1887, că uniunea cuprindea 17 organizații sindicale. În 1899, numărul organizațiilor crescuse la 20. De asemenea, între 1893 – 1899 au fost înregistrate 140 de activități greviste. Întrunirile greviștilor aveau loc în cluburile muncitorești sau ale sindicatelor.

Militanți de stânga importanți: Ioan C. Frimu, Alecu Constantinescu (anarho-sindicalist), Stefan Gheorghiu (militant devotat, a fost exclus din mișcarea muncitorească pentru deviaționism: (sindicalism revoluționar), Cristian Racovski, Max Vexler, Leon Ghelerter, Ion Sion.

Mișcarea muncitorească începe să crească și mai mult la începutul secolului XX. După 1900, datorită activității desfășurate de cercul socialist „România Muncitoare” (care apare la sfârșitul anului 1901), meșteșugarii din orașele mari și muncitorii din porturi (Galați, Brăila) încep să se organizeze în sindicate. Publicația „România Muncitoare” era dominată de social-democrați, însă aici publicau și anarho-sindicaliștii. Colaboratorii acestui ziar se aflau permanent în atenția autorităților, din motive ușor de înțeles: agitația făcută de acest cerc în rândul clasei muncitoare era subversivă.

La congresele muncitorești din anii 1904 și 1911, meseriașii și salariații industriali decid înființarea unei mișcări sindicale prin care interesele lor profesionale să fie apărate în lupta împotriva patronilor. În 1905, la 18 iunie este înființat sindicatul tâmplarilor, primul sindicat din România, care avea 15 – 20 de membri. La scurt timp de la apariția acestuia este înființat și un sindicat al cizmarilor și croitorilor.

Doar un an mai târziu, la congresul socialiștilor din 12 – 18 august 1906, sunt numărate 30 de sindicate cu 4.466 membri iar în 1907 va fi raportat un număr de 55 de sindicate cu 8.470 de membri.

Alte date: în iulie 1906, Sindicatul lucrătorilor de încălțăminte din București numără 480 de membri; Sindicatul CFR București număra peste 1.000 de membri iar Sindicatul muncitorilor de la Șantierul Naval Turnu Severin avea 500 de aderenți.

Aceste organizații sindicale aveau o activitate intensă. Astfel, între 1900 – 1904 au avut loc 119 greve; în 1905 au avut loc 112 greve iar în 1906 au fost 340 de greve. Dintre cele mai importante greve, amintim: în 1906, în luna aprilie – greva celor 6.000 de muncitori cizmari din București; în lunile mai, iunie – greva celor 1.000 de muncitori tâmplari din București, iar în lunile august și septembrie – greva celor 7.000 de mineri din Valea Jiului.

Cele mai importante greve din perioada 1853 – 1906:

1853 – Grevă pantofarilor din Sibiu: prima grevă semnalată pe teritoriul României;

1868 – Grevă muncitorilor din Portul Brăila;

1888 – Grevă muncitorilor de la atelierele CFR București;

1904 – Grevă generală a muncitorilor feroviari din Transilvania;

1906 – Grevă minerilor din Valea Jiului;

Până în 1907, mișcarea sindicală a crescut și diferite curente din interiorul ei au început să se definească mai bine. Pentru a avea o imagine mai bună trebuie să ne referim la câteva figuri importante:

- Alecu Constantinescu (devine sindicalist revoluționar în urma unor experiențe avute în Franța);
- Ștefan Gheorghiu (sindicalist revoluționar. Ștefan Gheorghiu rămâne imaginea emblematică a mișcării sindicale. Moare la 34 de ani de tuberculoză, însă moartea i-a fost grăbită de bătăile primite de la poliție);

- Panait Istrati (sindicalist revoluționar);

- Cristian Racovski (a publicat o broșură împotriva sindicalismului. Pe Racovski îl putem defini doar ca fiind un politician abil);

- I.C. Frimu (socialist);

- Max Vexler și Leon Ghelerter (cu simpatii minime față de anarhism și sindicalism)

Între 29 iunie – 1 iulie 1906, la Galați are loc conferința sindicatelor și cercurilor socialiste și este înființată Comisia Generală a Sindicatelor din România – CGSR. Sunt înființate primele uniuni sindicale pe ramuri: în 1907 – UGS a Chelnerilor din România; în 1908 – UGS a Lucrătorilor din Lemn; UGS a Lucrătorilor din încălțăminte; în 1909 – UGS a Lucrătorilor Metalurgiști; UGS a muncitorilor de la CFR. Dintre acestea, unele uniuni își vor edita ziarele proprii. De exemplu, UGS a muncitorilor de la CFR va edita ziarul „Muncitorul căilor ferate”.

După înăbușirea în sânge a răscoalei țărănești din 1907, în care 11.000 de țărani sunt uciși de armata română, iar alți 11.000 sunt arestați, statul încearcă să își consolideze autoritatea. Astfel, la 20 decembrie 1909 este emisă „legea Orleanu” sau „legea scelerată”. Prin această lege este interzis dreptul la asociere și dreptul la grevă al tuturor funcționarilor și muncitorilor salariați ai statului. De asemenea, legea nu îngăduia existența contractului colectiv de muncă. Scopul legii era suprimarea asociațiilor profesionale.

Extras din „legea Orleanu” din 20 decembrie 1909:

Art.1 Interzicerea dreptului de sindicalizare pentru toți salariații statului;

Art.2 Interzicerea dreptului la grevă pentru aceeași categorie, precum și pedepsirea instigatorilor.

Reacția muncitorilor nu a întârziat să apară. La 19 decembrie 1909 este organizat un miting de protest în București iar la 11 ianuarie 1910, CGSR organizează o grevă generală.

În august 1916 activitatea sindicală a clasei muncitoare este interzisă ca urmare a intrării României în război. În mai 1917, peste 800 de muncitori de la atelierele CFR Grivița încetează lucrul. Bucureștiul este sub ocupație germană. La 1 septembrie 1918, muncitorii tipografi din Iași deschid drumul revendicărilor pentru ziua de muncă de 8 ore iar revendicările lor sunt încununate de succes.

Primii care reiau activitatea sindicală în București sunt muncitorii CFR-iști. Aceștia trec rapid la organizarea de acțiuni revendicative. Astfel, la 18 noiembrie, la consfătuirea lucrătorilor de la atelierele CFR, comitetul sindicatului CFR-iștilor din București decide reînceperea activității pe baza statutelor vechi ale organizației, acestea fiind în opinia sindicaliștilor, singurele care corespundea principiilor sindicalismului.

Gazetele profesionale își reiau tirajul. Sunt scoase de sub tipar: „Minerul”; „Sfatul lucrătorilor în lemn și mobilă”; „Munca grafică”; „Ceferistul din Ardeal”; „Buletinul sindicatului lucrătorilor și lucrătoarelor din București”; „Unirea grafică”; „Gazeta funcționarilor din comerț și industrie”; „Gutenberg”; „Arbeiter Zeitung” (Ziarul Muncii).

În interiorul mișcării apar mai multe curente:

– reformiștii. Aceștia sunt cei care doresc ca sindicatele să rămână organizații deschise pentru toți muncitorii, indiferent de orientarea lor politică și să lupte pentru îmbunătățirea vieții economice imediate a muncitorilor: mărirea salariilor, reducerea orelor de lucru, etc.;

– sindicaliștii revoluționari, care consideră că nu doar îmbunătățirea imediată a condiției muncitorilor e importantă. Organizația sindicală trebuie să acorde de asemenea, importanță educației și să se concentreze pe lupta pentru transformarea societății;

– un al treilea curent, care de fapt se desprinde de mișcarea sindicală, considera că revoluția va fi îndeplinită de o minoritate conștientă, o avangardă și nu de către masele largi de muncitori și țărani. Cei care susțineau această politică dădeau exemplul revoluției bolșevice din 1917.

La 6 decembrie 1918, muncitorii tipografi de la atelierele grafice Sfetea și „Minerva” declară grevă cerând condiții mai bune de muncă (salarii mărite, ziua de muncă de 8 ore, etc.). Revendicările nu le sunt satisfăcute iar pe 13 decembrie 1918, aproape 600 de tipografi din București încetează lucrul și se îndreaptă spre Ministerul Industriei și Comerțului însoțind o delegație desemnată să le prezinte o serie de revendicări. În Piața Teatrului Național, muncitorii sunt întâmpinați cu focuri de armă de către ofițerii și soldații regimentului 9 vânători de munte, poliție și jandarmerie, care erau postate strategic, din timp, pe strada Câmpineanu. Zeci de muncitori sunt uciși sau răniți în Piața Teatrului Național doar pentru că ceruseră pâine și dreptate socială.

Omul politic Ion G. Duca, care era membru al guvernului liberal în 1918, arată că poliția „a arestat pe toți fruntașii mișcării și i-a bătut atât de crunt, încât unul dintre socialiștii mai de vază, Frimu, a murit peste câteva zile de pe urma rănilor dobândite”. IC Frimu moare la 6 februarie 1919, ca urmare a regimului de exterminare la care fusese supus. Alecu Constantinescu este la rândul lui arestat și bătut de poliție.

La 18 martie 1919, muncitorii de la trei uzine din Lupeni încetează lucrul, revendicând mărirea rațiilor de alimente, îmbrăcăminte, etc. Sindicaliștii trimit un delegat pentru a duce tratative iar acesta primește garanții privind satisfacerea revendicărilor. Muncitorii reiau munca, însă direcțiunea refuză să le satisfacă revendicările. Curând greva reizbucnește și cuprinde majoritatea întreprinderilor din zona Petrilă și Petroșani și în scurt timp toată Valea Jiului.

Între 25 mai – 16 iunie 1919, are loc greva CFR-iștilor de la atelierele CFR din București. Alți CFR-iști se alătură grevei, la Ploiești, Câmpina, Pitești, Craiova, Turnu Severin, Timișoara, Constanța, Buzău, Brăila, Galați, Pașcani, Iași. Această acțiune reușește să strângă în luptă peste 20.000 de muncitori și reprezintă prima grevă generală de proporții din România. CFR-iștii obțin sporuri salariale, indemnizații anuale pentru locuințe și ziua de lucru de 8 ore.

Nu peste mult timp, pe 2 iulie 1919, este organizată o altă grevă de proporții de către petroliștii din Valea Prahovei. Această grevă a durat 7 săptămâni, până pe 17 august. În această acțiune au participat 25.000 de muncitori.

Constantin Popovici, secretar al Comisiei Generale al Uniunii Sindicatelor din România, afirma: „Orele de lucru au scăzut, întreprinderile mari lucrează 8 ore pe zi. Marele vis sperat sau necrezut altădată e realizat. Salariile s-au urcat, demnitățile omenească a început să fie respectată. Muncitorimea stă azi pe un nivel de educație mai ridicat și cunoaște valoarea muncii și a căpătat încredere în sine.”

Mișcarea continuă să crească și la 23 martie 1919, este constituită Uniunea muncitorilor mineri și topitori din Ardeal și Banat. 29 de delegați ai unui număr de 21.500 de mineri organizați în 12 sindicate se întrunesc la Conferința Minerilor și pun bazele Uniunii sindicale a muncitorilor mineri. La sfârșitul anului 1919, Uniunea număra 31 de sindicate și peste 23.000 de membri, iar în august 1920 aceasta cuprindea un număr de 52 de sindicate și aproximativ 35.000 de membri. Organul de presă al Uniunii – „Minierul”, ia ființă la 15 iulie 1919.

La 21 octombrie 1920 se declanșează o grevă generală, în urma căreia sindicatele sunt desființate sub motivul că greva ar fi fost de sorginte bolșevică. Mișcarea sindicală număra atunci 200.000 de membri. La doar un an de la acest eveniment, „legea Trancu”, repune sindicatele în legalitate și definește sindicatul ca o asociație ce grupează minim 10 persoane ce aparțin aceleiași profesii, unei profesii similare sau conexe și care are scopul de a studia și organiza apărarea intereselor profesionale fără a urmări distribuția de beneficii.

Anul 1920 stă sub semnul prudenței: Ministerul de Interne creează sindicate galbene și tot în 1920 este înființat în România, pentru prima oară, un Minister al Muncii și Ocrotirii Sociale, iar ministrul desemnat – Grigore Trancu, inițiază legea pentru reglementarea conflictelor colective de muncă, contestată de muncitori. Aceștia protestează la 12 august împotriva ei și împotriva ministrului. Grigore Trancu consemna că în lunile martie – aprilie 1920, numai în București erau 50 – 60 de greve pe zi. În octombrie 1920, 400.000 de salariați din industrie și transporturi declanșează o grevă generală.

În anul 1921 este elaborată legea sindicatelor. Prin aceasta guvernul încercă să preia controlul asupra mișcării.

În anul 1929 are loc greva de la Lupeni. Reținem din Raportul prezentat în Congresul Confederației Generale a Muncii din România, în 1931:

Capitolul acesta trebuie înscris în istoria clasei muncitoare din România ca o nouă pagină, scrisă de astădată de guvernul democrației național – țărăniște cu sângele muncitorilor mineri de la Lupeni. Sunt cunoscute împrejurările în care prefectul județului Hunedoara, Rozvany, om de a lui Vaida, ajutat de agenții provocatori Munteanu și Buciuceanu, au provocat măcelul mai dinainte pregătit, în contra muncitorilor de la Lupeni organizați în sindicatele noastre. Se spera astfel că pe ruinele sindicatelor existente și peste cadavrele conducătorilor noștri din Valea Jiului, să înceapă opera inițiată de oamenii lui Vaida: înființarea de sindicate național – țărăniște.

În dimineața zilei de 6 august 1929, crima s-a produs. Oamenii regimului au dus la moartea prin împușcare și atac de baionetă a 23 de muncitori. O mulțime alții au fost răniți și rămași infirmi pentru toată viața. Jertfele bravilor muncitori de pe Valea Jiului, jertfă care a îndoliat sufletele tuturor muncitorilor din întreaga țară, nu i-a înfricoșat. Ei n-au dezarmat moralicește [...] Mai amintim că în urma crimei, în loc ca vinovații să-și primească pedeapsa, procesul s-a tot amânat și nici până azi dezbaterile n-au fost fixate... guvernul a apărut în mod cinic persoanele implicate, dovada a faptului că anumiți oameni ai regimului, nu erau străini de cele puse la cale.

Câțiva ani mai târziu, guvernul avea să repete scenariul. Greva muncitorilor de la atelierele Grivița, din 1933, a fost cauzată de efectele crizei economice. „Curbele de sacrificiu” au fost resimțite în special de muncitorii CFR-iști și petroliști. La 20 ianuarie, muncitorii au fost anunțați că plata salariilor se va face numai după ce lucrătorii vor prezenta dovada achitării impozitelor pe ultimii trei ani. O altă măsură care a alimentat tensiunea a fost concedierea temporară a muncitorilor de la atelierele de vagoane. În dimineața zilei de 2 februarie, muncitorii opresc lucrul și o delegație a acestora prezintă Ministrul Comunicațiilor, Eduard Mirto, o listă cu revendicările lor: acordarea „alocației de scumpetă”; creșterea salariilor cu 40% și recunoașterea „comitetelor de fabrică”. Se anunță că o parte din revendicările salariiștilor au fost acceptate. Delegația se întoarce la cei 8.000 de greviști de la Ateliere. La ora 23:00, greva încetează. În noaptea de 10 spre 11 februarie au loc arestări iar o delegație a muncitorilor cere eliberarea

celor arestați. Este refuzată cu brutalitate iar în noaptea de 14 spre 15 februarie mai are loc un val de arestări. La 15 februarie muncitorii declară greva și ocupă fabrica iar armata instalează mitraliere în poziție de tragere. La 6 dimineața se dă semnalul de atac.

În 1933, în România existau sindicate revoluționare – Consiliul General al Sindicatelor Unitare; sindicate afiliate la internaționala de la Amsterdam (social – democrată) – Confederația Generală a Muncii; sindicate independente – Consiliul General al Sindicatelor Independente și sindicate naționale – galbene.

Cele mai importante greve din perioada 1919 – 1933:

Iulie – august 1919 – greva muncitorilor petroliști;

1920 – Prima grevă generală;

1925 – Greva muncitorilor forestieri din Valea Mureșului;

1926 – Greva muncitorilor de la Reșița;

1929 – Greva muncitorilor de la Lupeni;

1933 – Greva muncitorilor de la uzinele Lemaitre București;

1933 – Greva de la fabrica „Saturn” din ianuarie, la București. Aceasta e prima grevă cu ocuparea fabricii de către muncitori;

1933 – Grevele muncitorilor CFR-iști și petroliști care au culminat în lunile ianuarie și februarie.

Biblioteca Anarhistă

Cronologie a mișcării sindicale din România de la începuturile ei până în 1933
2013

Preluat la 16.12.2022 de la <https://iasromania.wordpress.com/>

ro.theanarchistlibrary.org